

**UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA
ESCOLA TÈCNICA SUPERIOR D'ENGINYERIA
INDUSTRIAL DE BARCELONA
DEPARTAMENT D'ORGANITZACIÓ D'EMPRESSES**

TESI DOCTORAL

**DISSENY, APLICACIÓ I AVALUACIÓ
D'UN MODEL DE GESTIÓ
HOSPITALÀRIA DE QUALITAT
TOTAL : GESHQUAT**

DOCTORAND: BIEL FORTUNY I ORGANS

DIRECTOR I TUTOR: Prof. XAVIER TORT-MARTORELL

CODIRECTOR: Prof. JAVIER LLOVERA

NOVEMBRE 2001

AGRAÏMENTS

A en JOSEP ABELLÓ, RAMON BAGÓ, JOSEP FITÉ i CARLES MANTÉ, del Consorci Hospitalari de Catalunya, pel seu suport personal durant la finalització d'aquesta Tesi Doctoral.

A aquells professors que al llarg de tants anys m'han guiat en el difícil camí de l'aplicació del coneixement de la gestió a l'àmbit sanitari, amb la seva comprensió i amistat personal. Molt especialment als professors de l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya: RAMÓN COMPANYS, JOSEP M. FONTS, PERE GRIMA; de l'Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (ESADE): PERE BATALLÉ, XAVIER MENDOZA i MANEL PEIRÓ; de la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona: ANTONI GELABERT. A tots ells la meua més afectuosa consideració.

A JOSEP M. OLLÉ, President del Consell d'Administració de Gestió Pius Hospital de Valls (1995-2001), per una confiança ininterrompuda. Als col·laboradors del Pius Hospital de Valls, i especialment, PEDRO A. CLEMENTE, TERESA GATELL, MONTSERRAT PIÉ i CARLES PORQUERES, pel seu suport i amistat. I com no, a MAGDA MORA i M. ANTÒNIA CLOFENT, pel seu ajut constant durant tot el llarg procés d'elaboració i millora del manuscrit, una vegada més, gràcies. I al toc final de VICKY REMEDIOS de la Policlínica del Vallès.

A tots els meus bons amics, ALBERT, JAUME, JOAN, JORDI, JUANI, PEPE, RODRI, XAVIER, ZEQUI que durant dotze anys han tingut la bondat de creure'm, quan els li deia que estava acabant el meu doctorat.

A uns metges claus en el meu desenvolupament professional i humà, JOAQUÍN BAÑERES, SANTI CAMÓS, MANEL DEL CASTILLO, TONI FILGUEIRAS, JOAN GUIX i JOSEP SANTACREU, gràcies pel seu ajut i amistat.

Als meus PARES, per la il·lusió que els li representava.

Al meu tutor i director, Professor XAVIER TORT-MARTORELL, per la seva exquisita amistat i molt pacient guia. Al codirector, Professor JAVIER LLOVERA, pel seu favorable impuls.

A en FERRÀN I na NÚRIA pel del temps que els li vaig manllevar.

A la meva esposa, NÚRIA PERICH, com ofrena al gran amor que m'ha demostrat tenir durant tota la meva llarga absència, empaitant estels en un cel emboirat.

ÍNDEX GENERAL

VOLUM 1

	Pàgina
AGRAÏMENTS.....	I
CAPITOL 1. RESUM EXECUTIU	1
1.1. Introducció	1
1.2. Disseny del Model GESHQUAT	2
1.3. Objectiu General	6
1.4. Objectiu Específic	6
1.5. Hipòtesi	7
1.6. Resultats	7
1.7. Conclusions	8
1.8. Principals Aportacions de la Tesi Doctoral	11
1.9. Reproductibilitat del Model GESHQUAT	13
CAPÍTOL 2. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA OBJECTE D'ESTUDI	19
2.1. Evolució Històrica del Sistema Sanitari Espanyol	19
2.2. Evolució Històrica del Sistema Sanitari Català	26
2.3. Influència de l'Entorn en el Desenvolupament de la Gestió dels Hospitals Públics Contractats	33
2.4. Concreció del problema objecte d'estudi	39
CAPÍTOL 3. SOLUCIÓ AL PROBLEMA OBJECTE D'ESTUDI. FORMULACIÓ DE L'OBJECTIU GENERAL I DE LES HIPÒTESIS DE TREBALL	43
3.1. Un Model de Gestió Hospitalària de Qualitat Total	43
3.2. Objectiu General	46
3.3. Objectiu Específic	46
3.4. Hipòtesi de Treball	47

CAPÍTOL 4. ESTAT DE L'ART.....	49
4.1 Marc teòric de la gestió de qualitat total en el sector sanitari	49
CAPÍTOL 5. PREPARANT EL CANVI	91
5.1. Introducció	91
5.2. Empresarització de la Gestió Hospitalària	94
5.3. Descripció de l'Àmbit d'Aplicació del Model GESHQUAT	95
CAPÍTOL 6. EL CONTORN DEL MODEL	101
6.1. Planificació Estratègica	101
6.1.1. <i>Introducció .....</i>	<i>101</i>
6.1.2. <i>Disseny d'un Pla Estratègic Integrat .....</i>	<i>103</i>
6.1.3. <i>Aplicació d'un Pla Estratègic Integrat en un Centre Hospitalari .....</i>	<i>108</i>
6.2. Gestió del Coneixement	119
6.2.1. <i>Introducció .....</i>	<i>119</i>
6.2.2. <i>Disseny de la Gestió del Coneixement a les Organitzacions Sanitàries .....</i>	<i>121</i>
6.2.3. <i>Aplicació de la Gestió del Coneixement en un Centre Hospitalari ..</i>	<i>126</i>
6.3. Estructura Organitzativa Horitzontal Adaptada a la Gestió de Qualitat Total	132
6.3.1. <i>Introducció .....</i>	<i>132</i>
6.3.2. <i>Disseny d'una Estructura Organitzativa Horitzontal Adaptada a la Gestió de Qualitat Total .....</i>	<i>135</i>
6.3.3. <i>Aplicació d'una Estructura Organitzativa Horitzontal Adaptada a la Gestió de Qualitat Total en un Centre Hospitalari .....</i>	<i>138</i>
CAPÍTOL 7. EL CORE DEL MODEL	143
7.1. Direcció per Processos	143
7.1.1. <i>Introducció .....</i>	<i>143</i>
7.1.2. <i>Disseny de la Direcció per Processos.....</i>	<i>145</i>
7.1.3. <i>Aplicació de la Direcció per Processos en un Centre Hospitalari ...</i>	<i>155</i>
7.2. Millora Permanent dels Processos	168
7.2.1. <i>Introducció .....</i>	<i>168</i>

7.2.2. Disseny de la Millora Permanent dels Processos en un Centre Hospitalari	171
7.2.3. Aplicació de la Millora Permanent dels Processos en un Centre Hospitalari	180
7.3. Gestió Clínica	190
7.3.1. Introducció	190
7.3.2. Disseny de la Gestió Clínica	193
7.3.3. Aplicació de la Gestió Clínica en un Centre Hospitalari	204
CAPÍTOL 8. AUTOAVALUACIÓ I RESULTATS	209
8.1. Autoavaluació. Model EFQM d'Excel·lència	209
8.1.1. Introducció.....	209
8.1.2. Aplicacions del Model EFQM a les organitzacions Hospitalàries...	212
8.1.3. Aplicacions del Model EFQM d'Excel·lència en un Centre Hospitalari	220
8.2. Resultats obtinguts de l'aplicació del model de Gestió Hospitalària de Qualitat Total (GESHQUT) en un Centre Hospitalari	229
8.2.1. Anàlisi Comparativa de l'Activitat Assistencial	230
8.2.2. Evolució dels Resultats de l'Explotació Econòmica	235
8.2.3. Anàlisi Comparativa del Valor Econòmic Afegit	236
8.2.4. Anàlisi Comparativa dels Resultats de les Enquestes de Satisfacció	237
8.2.5. Anàlisi Comparativa dels Resultats de les Enquestes de Clima Laboral	240
8.2.6. Anàlisi de la Participació dels Professionals en els Processos Estratègics de l'Organització	245
8.2.7. Anàlisi dels Resultats dels Contractes de Gestió Clínica	245
8.2.8. Anàlisi Comparativa dels Resultats de l'Autoavaluació. Anys 1999 i 2000	246
8.2.9. Premis i Reconeixements	247

CAPÍTOL 9. CONCLUSIONS I REPRODUCTIBILITAT DEL MODEL DE GESTIÓ HOSPITALÀRIA DE QUALITAT TOTAL (GESHQAT).....	251
9.1. Conclusions	251
9.2. Principals Aportacions a la Tesi Doctoral	254
9.3. Reproductibilitat del Model de Gestió Hospitalària de Qualitat Total	256
9.4. Línies de Recerca de Futur	261
CAPÍTOL 10. BIBLIOGRAFIA	263

ÍNDEX DE FIGURES

	Pàgina
FIGURA 1.1. MODEL DE GESTIÓ HOSPITALÀRIA DE QUALITAT TOTAL	3
FIGURA 1.2. DIAGRAMA DEL PROCÉS D'APLICACIÓ DEL MODEL GESHQUAT	17
FIGURA 2.1. ESQUEMA DEL SISTEMA D'ASSISTÈNCIA SANITÀRIA A CATALUNYA	29
FIGURA 2.2. L'ASSEGURAMENT PÚBLIC DEL SISTEMA SANITARI CATALÀ	31
FIGURA 2.3. ANÀLISI DE L'ENTORN SANITARI PÚBLIC CATALÀ	35
FIGURA 3.1. MODEL DE GESTIÓ HOSPITALÀRIA DE QUALITAT TOTAL	45
FIGURA 5.1. ÀREA D'INFLUÈNCIA.....	96
FIGURA 5.2. PRINCIPALS FITES DEL MODEL DE GESTIÓ HOSPITALÀRIA DE QUALITAT TOTAL	100
FIGURA 6.1. PLANIFICACIÓ ESTRATÈGICA	105
FIGURA 6.2. GESTIÓ DEL CONEIXEMENT.....	128
FIGURA 6.3. EVOLUCIÓ DE LES ESTRUCTURES ORGANITZATIVES HOSPITALÀRIES	138
FIGURA 6.4. ORGANIGRAMA PIUS HOSPITAL	141
FIGURA 7.1. LA FUNCIÓ DE PRODUCCIÓ HOSPITALÀRIA	146
FIGURA 7.2. REPRESENTACIÓ D'UN PROCÉS	147
FIGURA 7.3. CLASSIFICACIÓ DELS MACROPROCESSOS	148
FIGURA 7.4. TAULA DE PRIORITZACIÓ DEL MACROPROCESSOS .	151
FIGURA 7.5. METODOLOGIA DE DISSENY I APLICACIÓ DE LES VIES CLÍNiques	153
FIGURA 7.6. CLASSIFICACIÓ DELS MACROPROCESSOS DEL PIUS HOSPITAL DE VALLS	156
FIGURA 7.7. COMPONENTS DEL MACROPROCÉS ASSISTENCIAL.	160

FIGURA 7.8. MACROPROCÉS ASSISTENCIAL	160
FIGURA 7.9. DIAGRAMA DE FLUXE DEL MACROPROCÉS ASSISTENCIAL.....	161
FIGURA 7.10. PRIORITZACIÓ DELS MACROPROCESSOS DEL PIUS HOSPITAL DE VALLS	162
FIGURA 7.11. EXEMPLE DE DIAGRAMA DE FLUXE DE LA VIA CLÍNICA DE L'EMBARÀS-PART-PUERPERI	163
FIGURA 7.12. EXEMPLE DE DIAGRAMA MATRICIAL DE LA VIA CLÍNICA DE L'EMBARÀS-PART-PUERPERI	164
FIGURA 7.13. CONTÍNUUM ASSISTENCIAL EN EL PHV	168
FIGURA 7.14. ESTRUCTURA D'UN PROGRAMA DE MILLORA PERMANENT EN UN CENTRE HOSPITALARI DESCENTRALITZAT EN ÀREES DE GESTIÓ	176
FIGURA 7.15. ESQUEMA DE L'APLICACIÓ DE LA MILLORA CONTINUA	177
FIGURA 7.16. ESQUEMA DE L'APLICACIÓ DE LA MILLORA RADICAL	178
FIGURA 7.17. ESQUEMA DE L'APLICACIÓ DEL BENCHMARKING ..	179
FIGURA 7.18. ESTRUCTURA DEL PROGRAMA DE MILLORA PERMANENT DEL PIUS HOSPITAL	186
FIGURA 7.19. EDIFICI DE LA QUALITAT TOTAL DEL PIUS HOSPITAL	190
FIGURA 7.20. CANVIS DE FLUXES RELACIONALS EN UN MODEL CLÀSSIC	199
FIGURA 7.21. DESPLEGAMENT D'OBJECTIUS	204
FIGURA 7.22. CRONOGRAMA D'APLICACIÓ DE LES ÀREES CLÍNiques EN EL PIUS HOSPITAL DE VALLS	207
FIGURA 8.1. MODEL EFQM D'EXCEL·LÈNCIA	213
FIGURA 8.2. PROCÉS D'AUTOAVALUACIÓ	215
FIGURA 8.3. PLANIFICACIÓ ESTRATÈGICA	218
FIGURA 8.4. BENCHMARKING INTERN	220
FIGURA 8.5. RESULTATS AUTOAVALUACIÓ PHV I ÀREA MATERNOINFANTIL	222

FIGURA 8.6. RESULTATS AUTOAVALUACIÓ PHV ANYS 1999 I 2000	226
FIGURA 8.7. AVALUACIÓ DE LES ÀREES DESCENTRALITZADES PHV ANY 2000	228
FIGURA 8.8. AUTOAVALUACIÓ HOSPITAL BENCHMARK I PHV ANY 2000	228
FIGURA 8.9. VII PREMI NACIONAL A LA INNOVACIÓ EN LA GESTIÓ I ADMINISTRACIÓ SANITÀRIA	248
FIGURA 8.10. HOSPITAL ASSOCIAT A LA UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI	248
FIGURA 8.11. TOP 20. 2000. NÚMERO 1 DEL SEU GRUP	249
FIGURA 9.1. MODEL DE GESTIÓ HOSPITALÀRIA DE QUALITAT TOTAL	251
FIGURA 9.1. DIAGRAMA DEL PROCÉS D'APLICACIÓ DEL MODEL GESHQUAT	260

ÍNDEX DE GRÀFIQUES

	Pàgina
GRÀFICA 8.1. ACTIVITAT GLOBAL HOSPITALITZACIÓ PHV 1995 – 2000	232
GRÀFICA 8.2. ESTADA MITJANA HOSPITALITZACIÓ PHV 1995-2000	232
GRÀFICA 8.3. RELACIÓ PRIMERES VISITES PHV 1995-2000	233
GRÀFICA 8.4. RELACIÓ PRIMERES/SEGONES VISITES PHV 1995-2000	234
GRÀFICA 8.5. ACTIVITAT GLOBAL URGÈNCIES PHV 1995-2000 ...	234
GRÀFICA 8.6. ACTIVITAT GLOBAL HOSPITAL DE DIA PHV 1995-2000	235
GRÀFICA 8.7. NETEJA HOSPITALITZACIÓ/HABITACIÓ	238
GRÀFICA 8.8. IDENTIFICACIÓ DELS COL·LABORADORS	239

GRÀFICA 8.9. FORMA D'IDENTIFICACIÓ	239
GRÀFICA 8.10. QUINA PUNTUACIÓ ATORGARIA A L'HOSPITAL DEL 0 AL 10?	240
GRÀFICA 8.11. SATISFACCIÓ GENERAL DELS COL·LABORADORS PHV. ANYS 1998 I 2000	243

ÍNDEX DE QUADRES

	Pàgina
QUADRE 2.1. EVOLUCIÓ DE LA LEGISLACIÓ SANITÀRIA A ESPANYA I CATALUNYA	22
QUADRE 5.1. INTRODUCCIÓ DE LA PROFESSIONALITZACIÓ DE LA GESTIÓ EN EL PIUS HOSPITAL	99
QUADRE 6.1. ELS FONAMENTS DE L'EXCEL·LÈNCIA. LÍNIES ESTRATÈGIQUES D'UN PLA ESTRATÈGIC INTEGRAT	104
QUADRE 6.2. MISSIÓ (QUÈ SOM)	111
QUADRE 6.3. VISIÓ (ON VOLEM ANAR).....	111
QUADRE 6.4. ANÀLISI ESTRATÈGICA DAFO. FEBLESES	112
QUADRE 6.5. ANÀLISI ESTRATÈGICA DAFO. FORTALESES	112
QUADRE 6.6. ANÀLISI ESTRATÈGICA DAFO. AMENACES	113
QUADRE 6.7. ANÀLISI ESTRATÈGICA DAFO. OPORTUNITATS	114
QUADRE 6.8. LÍNIES ESTRATÈGIQUES I ESTRATÈGIES 2001-2003	116
QUADRE 6.9. VALORS COMPARTITS (EL QUE MÉS S'APRECIA)	117
QUADRE 6.10. ACTIVITATS I FONAMENTS DE LES LEARNING ORGANIZATIONS	123
QUADRE 6.11. GUIA D'APLICACIÓ DE LA GESTIÓ DEL CONEIXEMENT EN ELS CENTRES HOSPITALARIS	126
QUADRE 6.12. PROGRAMA DE FORMACIÓ EN GESTIÓ EMPRESARIAL	129
QUADRE 6.13. PROGRAMA DE FORMACIÓ EN MILLORA CONTINUA	130
QUADRE 6.14. PROGRAMA DE FORMACIÓ DE CONSULTORS INTERNS	131

QUADRE 6.15. PRINCIPALS ACTIVITATS DE GESTIÓ DEL CONEIXEMENT DEL PIUS HOSPITAL (1990-2001)	132
QUADRE 6.16. GUIA DEL REDISENY ORGANITZATIU D'UN CENTRE HOSPITALARI	137
QUADRE 6.17. COMPOSICIÓ DE LES ÀREES DE GESTIÓ	139
QUADRE 7.1. ETAPES DEL DISSENY DE LA DIRECCIÓ PER PROCESSOS EN UN CENTRE HOSPITALARI	148
QUADRE 7.2. CARACTERÍSTIQUES DOCUMENTALS DELS MACROPROCESSOS	150
QUADRE 7.3. DESPLEGAMENT DEL MACROPROCÉS ASSISTENCIAL	157
QUADRE 7.4. DESPLEGAMENT DE PROCESSOS D'UNA ÀREA CLÍNICA	158
QUADRE 7.5. MÈTRIQUES DE CONTROL DEL MACROPROCÉS ASSISTENCIAL	162
QUADRE 7.6. CONCLUSIONS DELS FOCUS-GROUP DE LA VIA CLÍNICA EMBARÀS-PART-PUERPERI	167
QUADRE 7.7. GUIA DE DISSENY DE LA MILLORA PERMANENT DELS PROCESSOS EN UN CENTRE SANITARI	172
QUADRE 7.8. PRINCIPIS DE LA POLÍTICA DE QUALITAT TOTAL D'UN CENTRE SANITARI	173
QUADRE 7.9. COMPONENTS D'UN PROGRAMA DE MILLORA HOSPITALARI	175
QUADRE 7.10. FASES DE L'APLICACIÓ DEL PROGRAMA DE MILLORA PERMANENT DELS PROCESSOS EN EL PHV	181
QUADRE 7.11. PROGRAMA DE FORMACIÓ EN MILLORA PERMANENT	182
QUADRE 7.12. ACTIVITATS DEL DIAGNÒSTIC DE QUALITAT	183
QUADRE 7.13. INCORPORACIÓ DE LA VEU DEL CLIENT	184
QUADRE 7.14. PRINCIPIS DE LA POLÍTICA DE QUALITAT DEL PHV	184
QUADRE 7.15. ETAPES DEL DISSENY DE LA GESTIÓ CLÍNICA	194
QUADRE 7.16. ORIENTACIÓ ESTRATÈGICA DE LES ÀREES	

CLÍNIQUES	196
QUADRE 7.17. REQUERIMENTS PER LA IMPLANTACIÓ D'UNA ÀREA CLÍNICA	196
QUADRE 7.18. CRITERIS DEL PLA DE GESTIÓ D'UNA ÀREA CLÍNICA	200
QUADRE 7.19. COMPONENTS DELS CONTRACTES DE GESTIÓ CLÍNICA	202
QUADRE 7.20. EVOLUCIÓ DEL DISSENY I APLICACIÓ DE LA GESTIÓ CLÍNICA EN EL PIUS HOSPITAL	205
QUADRE 8.1. ETAPES DEL PROCÉS DE PLANIFICACIÓ D'UNA AUTOAVALUACIÓ	217
QUADRE 8.2. RESUM DELS PRINCIPALS PUNTS FORTS DETECTATS A L'AUTOAVALUACIÓ DEL PIUS HOSPITAL	223
QUADRE 8.3. ÀREES DE MILLORA PRIORITZADES. ANY 2000	224
QUADRE 8.4. METODOLOGIA DE CONTRASTACIÓ DE LES HIPÒTESI DE TREBALL	229

ÍNDEX DE TAULES

	Pàgina
TAULA 2.1. CANVIS A LES ORGANITZACIONS SANITÀRIES DEL SEGLE XXI	38
TAULA 6.1. Matriu de Priorització	107
TAULA 7.1. AVALUACIÓ DEL PROCÉS EMBARÀS-PART-PUERPERI	165
TAULA 7.2. CALENDARI D'APLICACIÓ DE LES VIES CLÍNIQUES ...	166
TAULA 8.1. Matriu de Priorització de les Àrees de Millora	215
TAULA 8.2. TIPUS D'ENFOCS PER REALITZAR L'AUTOAVALUACIÓ	216

TAULA 8.3. ACTIVITAT ASSISTENCIAL GLOBAL DEL PHV ANY 1995-2000	231
TAULA 8.4. EVOLUCIÓ ANYAL DEL RESULTAT DE L'EXPLOTACIÓ ECONÒMICA	236
TAULA 8.5. PARTICIPACIÓ A L'ENQUESTA DE CLIMA LABORAL ANYS 1998 I 2000	241
TAULA 8.6. NIVELL PROFESSIONAL A LA INSTITUCIÓ	242
TAULA 8.7. RESULTATS ENQUESTA DE CLIMA LABORAL. ANYS 1998 I 2000	244
TAULA 8.8. PARTICIPACIÓ DELS COL·LABORADORS EN ELS PROCESSOS ESTRATÈGICS DEL PHV	245
TAULA 8.9. COMPLIMENT DELS CONTRACTES DE GESTIÓ CLÍNICA. ANY 2000	246

VOLUM 1